

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра політології, історії і філософії

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
кафедра політичних наук і права

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
кафедра історії України та правознавства

ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»

ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Полтава-2026

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, завідувач кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету доктор, історичних наук, професор

Макарець Світлана, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент

Приходько Сергій, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент

Токуєва Наталія, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук, доцент

Усанов Ігор, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат філософських наук, доцент

Політичні трансформації сучасного суспільства: зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 12 березня 2026 р.). Полтава : ПДАУ, 2026. 344 с.

Затверджено до друку і поширення в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 8 від 27.03.2026 р.).

ISBN 978-617-8797-20-1

2026-13

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові процеси й безпекові аспекти модернізації політичної системи.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, усіх, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст, якість поданих матеріалів і наведені факти відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

УДК 32:321:316.42

© ПДАУ, 2026

© Автори статей, 2026

ISBN 978-617-8797-20-1

2026-13

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ Й ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ СВІТУ:

ДИНАМІКА ЗМІН 10

Баштанник Оксана

ЕТАПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ДЕРЖАВ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ. 10

Буштець Марія-Магдалєна

ООН У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: МІЖ ГУМАНІТАРНОЮ ДОПОМОГОЮ ТА ПОЛІТИЧНОЮ НЕСПРОМОЖНІСТЮ 14

Вагіна Олена

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ІНСТИТУЦІЙНІ ТА РЕСУРСНІ БАР'ЄРИ ГЕНДЕРНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В СИСТЕМАХ ПРЕФЕРЕНЦІЙНОГО ГОЛОСУВАННЯ 19

Гапоненко Віра

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВПО В УКРАЇНІ 23

Гедікова Наталя

КРИЗА ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ У ЧАСИ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ 26

Згурська Валентина

ВПЛИВ ПОПУЛІЗМУ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ 28

Науменко Ольга

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО СЕКТОРУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 31

Некряч Анастасія

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ – ЗАПОРУКА СТАЛИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ.. 34

Приходько Сергій

ВИКЛИКИ ДЕМОКРАТІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ 41

Старовойтов Дмитро

ВПЛИВ ЛОБІЮВАННЯ ЯК ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ НА НАЦІОНАЛЬНУ ТА ДЕРЖАВНУ БЕЗПЕКУ В УКРАЇНІ 45

Хомич Андрій

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХІЇ І СЛОВАЧЧИНИ ПІСЛЯ ЇХ РОЗДІЛУ (1993-2004 РР.) 49

Чубур Наталя

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ 53

СЕКЦІЯ 2. ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНИХ

ТРАНСФОРМАЦІЙ 57

Бабіна Валентина

ПОЛЯРИЗАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ЦІННСТЕЙ ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ДОСВІД КРАЇН «СХІДНОГО ТРАНЗИТУ»..... 57

Вонсович Сергій ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПТУ «СПРАВЕДЛИВІСТЬ» У СУЧАСНОМУ ПОЛІТОЛОГІЧНО-ПРАВОВОМУ ПОЛІ	59
Детюк Вікторія Луценко Вікторія АКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ СВІТОГЛЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТІВ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ).....	63
Прядко Тетяна Чумак Віталій ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СПРОТИВУ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ	68
Слободян Світлана ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ	71
Сосюра Олександр ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	75
Мотрич Віталій АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ НЕСПЛАТИ ПОДАТКІВ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ПРАВОВА ІННОВАЦІЯ	78
Усанов Ігор Усанова Людмила ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У ПЕРЕХОДІ ВІД ІДЕОЛОГІЧНОЇ ЛОЯЛЬНОСТІ ДО ПРАГМАТИЧНОГО АКТИВІЗМУ	80
Шевчук Владислав ДЕСТРУКТИВНІ ВПЛИВИ МАЛОРОСІЙСТВА НА ПРОЦЕСИ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	83
СЕКЦІЯ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ВОЄННИХ УМОВАХ.....	89
Басараб Володимир Йовбак Олександр ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВІЙНИ	89
Басараб Володимир Йовбак Сергій РЕФОРМА МСЕК В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ	94
Бороденко Олена Бороденко Марія УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ У ВЛАДНОМУ КОНФЛІКТІ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ 2025- 2026 РОКІВ	99
Дорофєєв Олександр Краєвська Дарина УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	103

Дяченко Валентин ІНСТРУМЕНТАРІЙ DIGITAL-ТРАНСФОРМАЦІЙ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК АДАПТАЦІЇ ДО СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	106
Калініченко Зоя СТРАТЕГІЇ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ ТА РЕГІОНАЛІЗМУ У ПРОЦЕСАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	110
Козловська Людмила СТРУКТУРІ ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ: ВІД МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДО ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ.....	114
Комаров Максим АДАПТАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇНИ ДО ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	116
Танцюра Денис НЕФІНАНСОВА КОРПОРАТИВНА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ У ВОЄННИХ УМОВАХ.....	119
Харламов Михайло Чиркіна-Харламова Марина МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	123
(2022-2025 РОКИ).	123
Шевчук Катерина ПОЛІТИЧНІ ПРИЧИНИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	126
СЕКЦІЯ 4. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА	131
Гаврилечко Юрій ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ЯК ВИКЛИК СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ	131
Гавриш Катерина ГІБРИДНІ ВІЙНИ ЯК НОВА ФОРМА ЗАГРОЗ МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ	135
Дяченко Наталія МУЛЬТИМОДАЛЬНІ АГРАРНІ ХАБИ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ	138
Загородня Альона ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	142
Кіндратець Олена НОВИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК ЧИ БЕЗПОРЯДОК	145
Луцюк Андрій СОЦІАЛЬНІ ПРОЄКТИ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ	149

Маруховський Олег	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ АВТОРИТАРНИХ РЕЖИМІВ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	152
Наумкіна Світлана	
ТРАНСФОРМАЦІЯ АРІТЕКТУРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: РОЛЬ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ НОВОЇ СИСТЕМИ СТРИМУВАНЬ	156
Олійник Уляна	
Малінковська Оксана	
НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	158
Сердюк Ірина	
ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	162
Філіпов Ярослав	
ВІД МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ДО ПРАВА СИЛЬНОГО: ТРАНСФОРМАЦІЯ БЕЗПЕКОВОЇ ПАРАДИГМИ.....	165
Чікалкін Сергій	
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	169
Шаравара Тамара	
СТРУКТУРНІ АДАПТАЦІЇ НАТО В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ.....	171
Шевцов Ярослав	
ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ	175
Яровой Тихон	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЛОБЮВАННЯ ЯК ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ.....	180
СЕКЦІЯ 5. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ..	184
Гнатюк Володимир	
ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАЄКТОРІЇ РЕЖИМІВ НА СУБНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ЯК КОНЦЕПТ ТА ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ.....	184
Горелова Вероніка	
ЕТИКА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	188
Дерев'янкін Сергій	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СТІЙКІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	192
Кабакова Ольга	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС	194
Керекеша Олег	
ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	198

Круглов Віталій	
ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СТІЙКОСТІ РЕГІОНІВ В УМОВАХ МАСОВИХ МІГРАЦІЙНИХ ПЕРЕМІЩЕНЬ	202
Лахач Тамара	
ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	206
Макарець Світлана	
УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ У МЕРЕЖІ EUROCITIES ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ.....	210
Мацука Вікторія	
МЕНЕДЖМЕНТ PR І РЕГІОНАЛЬНИЙ ІМІДЖ: МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ НА ДОВІРУ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА МІЖНАРОДНЕ СПРИЙНЯТТЯ ТЕРИТОРІЙ.....	214
Мотрич Віталій	
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ НЕСПЛАТИ ПОДАТКІВ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ПРАВОВА ІННОВАЦІЯ	217
Погорелова Інна	221
ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ БЕЗПЕКИ КОРЕЙСЬКОГО ПІВОСТРОВА	221
Фульмес Юрій	
СЕСІЇ МІСЦЕВИХ РАД ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ: РІШЕННЯ І ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ (2013 – 2014)	225
СЕКЦІЯ 6. ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ.....	230
Афанасьєв Олександр	
ПОЛІТИЧНІ МІФИ У СУЧАСНОМУ СВІТОБАЧЕННІ	230
Бажан Віталій	
ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ І ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО ТИПУ ЛЮДИНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ	233
Бульбенюк Світлана	
ПОСТПРАВДА І ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ У ЧАСИ ШІ: ВИКЛИКИ ЧИ МОЖЛИВОСТІ?	235
Голуб Тетяна	
КОГНІТИВНИЙ ДИСОНАНС ПРИ ЗМІНІ ПОЛІТИЧНИХ УПОДОБАНЬ	240
Гордієнко Олексій	
КАНАЛИ ТА ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	242
Дабіжа Віра	
АРХІТЕКТУРА БАГАТОРІВНЕВОГО МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ.....	245
Демченко Володимир	
ДЕРЖАВНИЦЬКІ АРГУМЕНТИ В ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ СЕРГІЯ ШЕЛУХІНА)	248

Каменчук Тетяна	
АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ШІ НА ФОРМУВАННЯ ГРМАДСЬКОЇ ДУМКИ.....	251
Кочубей Лариса	
Пурій Микола	
Шевченко Микола	
ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ: ДИНАМІКА ЗМІН	253
Lysenko Yuliia	
MANIPULATION AS AN INSTRUMENT OF POLITICAL COMMUNICATION IN THE MODERN INFORMATION SOCIETY	256
Конє Марк	
ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ	259
Кулик Аня	
ПРАВОВА ДЕРЖАВА ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	262
Макєєв Дмитро	
ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	265
Манелюк Юрій	
ТЕХНОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ	267
Саламаха Олег	
ПОЛІТИЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК АДАПТИВНІ МЕХАНІЗМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН	271
Сенько Інна	
СОЦІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК МЕХАНІЗМ ЦІННІСНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА СТАБІЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	274
Скибіцька Діана	
ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК ЧИННИК БЕЗПЕКИ ТА СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	277
Сороченко Мирослав	
ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСТРУЮВАННЯ КРЕАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ГРОМАДСЬКОГО СЕКТОРУ	280
Тетера Дарія	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	284
Токуєва Наталія	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ Й МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	287
Харченко О.	
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ІНСТИТУЦІЙНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	291

СЕКЦІЯ 7. ПРАВО ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА 297

Зіньова Ольга ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТРУДОВИХ ДОГОВОРІВ З ДОМАШНІМИ ПРАЦІВНИКАМИ.....	297
Мамонтов Ігор СУЧАСНІ ВІХИ КОДИФІКАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ.....	299
Martyniuk Roman Datsiuk Oleksii THE IDEA OF A MIXED REPUBLIC IN THE RECENT UKRAINIAN STATE AND LEGAL EXPERIENCE	303
Мельник Микола ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАСТАВНИЦТВА В УКРАЇНІ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД.....	307
Орел Вікторія ВІЗУАЛІЗАЦІЯ У СТРУКТУРІ ЮРИДИЧНОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ	311
Проноза Інна ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ: БАЛАНС МІЖ ПРАВАМИ ЛЮДИНИ ТА ОБМЕЖЕННЯМИ .	316
Проць Олександра ЦІННІСТЬ ПРАВА ДЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	318
Розгон Ольга ПЕРЕХІД ВІД «ЗЕЛЕНОГО» ТАРИФУ ДО МЕХАНІЗМІВ NET BILLING У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ АВТОТРАНСПОРТНОГО СЕКТОРУ	321
Тіхонов Анатолій ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: КОМПЛЕКСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОСТУПУ ДО СУДУ ТА СТРАТЕГІЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	325
Тимошенко Артур СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА І МОРАЛІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАВОВОЇ ЕТИКИ.....	330
Федоренко Тетяна МЕДІАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ УКРАЇНИ	332
Чепурний Тарас ПРАВОВА ПОЛІТИКА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ: УКРАЇНА ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ	336
Шабалін Андрій ПРАВО ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ .	339
Шапочка Олександр ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА АВТОРСЬКЕ ПРАВО ЯК ІНСТРУМЕНТИ ІНКЛЮЗІЇ В КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	341

Орел Вікторія,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України
м. Київ

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ У СТРУКТУРІ ЮРИДИЧНОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ

Складність сучасної правової системи, зростання обсягів нормативної інформації та цифровізація державного управління зумовлюють необхідність пошуку нових форм представлення та осмислення юридичних аргументів. Традиційна «текстоцентрична» модель правової комунікації дедалі частіше виявляється недостатньою для ефективного сприйняття складних юридичних конструкцій, що актуалізує використання візуальних засобів структурування та пояснення правового змісту.

Візуалізація юридичної аргументації є критично важливою для забезпечення доступу до правосуддя. Дослідження показують, що поєднання візуалізації зі зрозумілою мовою (plain language) підвищує загальне розуміння та здатність осіб без юридичної освіти висувати обґрунтовані юридичні аргументи. Крім того, посилення цифровізації державного сектору (наприклад, ініціатива «Держава в смартфоні», сервіс «Дія» в Україні) вимагає створення зручних інтерфейсів, а гармонізація українського законодавства до європейських стандартів (наприклад, регламенту (ЄС) 2016/679: Загальний регламент про захист даних (GDPR)) прямо зобов'язує викладати правову інформацію у чіткій, доступній для розуміння спосіб, зокрема за допомогою стандартизованих «іконок» [1].

У цифрову епоху візуалізація постає не як допоміжний інструмент, а як структурний елемент юридичної аргументації (поряд із тезою та аргументом), що надає підстави розглядати її як тривимірне явище, яке поєднує в собі теоретичний, практичний та візуальний аспекти [2, с. 35]. Ван Гельдер у посібнику з візуалізації юридичної аргументації акцентує на важливості використання демонстраційних методів та розкриває їх переваги.

Візуалізація у юридичній аргументації є проявом так званого «візуального повороту» («pictorial turn», «iconic turn») сучасної комунікації та означає відхід

від виключно текстового сприйняття права до використання графічних, структурних і мультимодальних засобів передачі правових смислів. У межах теорії мультимодальної аргументації візуальний аргумент визначається як такий, у якому принаймні один із засновків або висновків подається у візуальній формі (наприклад, фото, відео, схема) [6, с. 92]. Водночас надмірна візуальна конкретизація може спотворювати абстрактні правові категорії, що потребує обґрунтованого методологічного підходу.

Візуалізація в праві розвивається у кількох напрямках. По-перше, це візуалізація доказів і фактів, де зображення слугують підтримкою фактологічних тверджень. По-друге, це структурна юридична візуалізація, спрямована на графічне моделювання норм, інститутів і логіки правозастосування. По-третє, практичним виміром цього процесу є юридичний дизайн (Legal Design), що застосовує принципи дизайн-мислення для створення зрозумілих правових інтерфейсів і документів.

Реалізація зазначених напрямків на практиці найчастіше відбувається через використання гібридних аргументів (словесних та візуальних). На думку Іоани Гранчі (Ioana Grancea) саме вони переважають у праві, при цьому візуальний компонент не дублює текст, а доповнює його, формуючи додаткові смислові зв'язки [4].

Дослідниця обґрунтовує принцип ненадлишковості візуальних аргументів, відповідно до якого зображення набуває аргументативного значення лише тоді, коли воно не дублює зміст вербального компонента, а доповнює його новою інформацією. І. Гранча виходить із необхідності подолання двох крайніх підходів у сучасній теорії візуальної аргументації: надмірно узагальненого філософського аналізу та фрагментарного розгляду окремих прикладів. Авторка зазначає, що доцільно виокремлювати типові моделі використання візуальних матеріалів в аргументації. У цьому контексті вона розрізняє два основні типи візуальних аргументів залежно від характеру тверджень, які вони підтримують. Перший тип спрямований на обґрунтування фактологічних тверджень шляхом демонстрації того, що певна подія дійсно відбулася або може відбутися, а також

конкретизуючи її наслідки для аудиторії. Другий тип пов'язаний із підтримкою аксіологічних (ціннісних) тверджень, де візуальні образи можуть виконувати функцію соціального доказу, спонукаючи аудиторію переосмислити певні цінності. Попри відмінності між цими типами аргументів, спільною умовою їхньої аргументативної сили є саме ненадлишковість: візуальний елемент потребує словесного контексту для повного розкриття свого змісту, однак цей контекст не повинен повторювати інформацію, вже представлену на зображенні, інакше його аргументативний потенціал істотно зменшується [4].

Теоретичні засади візуальної аргументації закладено переважно в працях зарубіжних вчених. Зокрема, йдеться про дослідження Марка Новака (Marko Novak) [6], який аналізує мультимодальність судового дискурсу та проблему «семіотичного перекладу» візуальних доказів у правовій категорії.

Дуглас Волтон (Douglas Walton) [8] і Верн Р. Вокер (Vern R. Walker) [7] моделюють структури доказування за допомогою схем аргументації та логічних дерев. На думку останнього, візуалізація основної логіки може бути корисною під час судових розглядів або вирішення реальних справ, а також у дослідженні та викладенні судових або адміністративних міркувань [7].

Вітаутас Чірас (Vytautas Čyras), Фрідріх Лакмайєр (Friedrich Lachmayer) та Крістіна Лапін (Kristina Lapin) розвивають підхід, який називається структурною юридичною візуалізацією (SLV) [3]. Його сутність полягає у використанні діаграм, що сприяють кращому розумінню змісту правових норм та інститутів. На відміну від інформаційної чи знаннєвої візуалізації, структурна юридична візуалізація орієнтована не на відображення даних або створення користувацьких інтерфейсів, а на формування сценарно-орієнтованого графічного наративу, що відображає різні можливі шляхи руху через інформаційний простір права. Залежно від того, чи змінюється об'єкт візуалізації, розрізняють динамічну та статичну SLV. Остання, в свою чергу, поділяється на інкрементальну та SLV з альтернативними фокусами [3].

Скотт МакЛаклан (Scott McLachlan) та Ліза С. Веблі (Lisa C. Webley) критично оцінюють обмежене використання інфографіки в юридичній науці.

Автори наголошують, що попри стрімкий розвиток інформаційних технологій, зростання обсягів правової інформації та ускладнення законодавства, заклики до поєднання принципів зрозумілої мови (plain language) із засобами інформаційної візуалізації залишаються переважно нереалізованими. На їхню думку, потенціал якісно розроблених візуалізацій для покращення розуміння права студентами, практикуючими юристами та широкою громадськістю є суттєвим, оскільки вони сприяють кращому осмисленню правових норм, процесів і контексту функціонування правової системи. Водночас аналіз наукових публікацій свідчить, що попри значну кількість юридичних статей, підручників, судових звітів, вебресурсів та інших матеріалів, використання візуалізацій у юридичній літературі залишається вкрай обмеженим і в окремі роки не перевищує десяти прикладів. Така ситуація, на думку дослідників, свідчить про системну неспроможність юридичної спільноти переосмислити підходи до формулювання, викладання, дослідження та комунікації права. У зв'язку з цим автори ставлять принципове питання: *«яким чином суспільство здатне усвідомлювати та дотримуватися законодавства, яке через надмірну складність і багатослівність часто виявляється незрозумілим навіть для фахівців у галузі права?»* [5].

Перспективними напрямками досліджень є інтеграція візуалізації з технологіями Legal Tech і системами штучного інтелекту, емпіричне вивчення когнітивного сприйняття графічних правових структур, а також впровадження освітніх компонентів з юридичного дизайну у юридичну (правничу) освіту [1].

Отже, візуалізація розглядається не як допоміжний засіб представлення юридичної аргументації, а як елемент її внутрішньої структури, що впливає на організацію зв'язків між нормами, фактами та висновками. Використання графічних моделей, схем та інших візуальних засобів дозволяє підвищити прозорість правозастосування та ефективність правової комунікації. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку методології використання візуалізації у правничій освіті, юридичній практиці та цифрових правових системах.

Джерела та література

1. Пряміцин В. Тенденції розвитку юридичного дизайну в Україні та світі. *Юридичний бюлетень*. 2021. Вип. 22. С. 178–185.
2. Сало В. Юридична аргументація та її структурні елементи. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки: зб. наук. пр. Херсон. держ. ун-ту. Херсон, 2017. Вип. 4. Т. 1. С. 33–37.
3. Ćyras, V., Lachmayer, F., Lapin, K. Structural Legal Visualization, *Informatica* 26(2015), no. 2, P. 199–219. URL: <https://doi.org/10.15388/Informatica.2015.45> (дата звернення: 23.02.2026).
4. Grancea, I. (2017). Types of Visual Arguments. *Argumentum. Journal of the Seminar of Discursive Logic, Argumentation Theory and Rhetoric*. 15 (2). P. 16–34, 2017. URL: [https://www.fssp.uaic.ro/argumentum/Numarul%2015%20issue%202/02_I_Grancea_tehno%20\(1\).pdf](https://www.fssp.uaic.ro/argumentum/Numarul%2015%20issue%202/02_I_Grancea_tehno%20(1).pdf) (дата звернення: 23.02.2026).
5. McLachlan, S., & Webley, L. C. (2021). Visualisation of law and legal Process: An opportunity missed. *Information Visualization*, 20(2-3), P. 192–204. DOI: <https://doi.org/10.1177/14738716211012608> (дата звернення: 23.02.2026).
6. Novak, M. (2021). Visual as Multi-Modal Argumentation in Law. *Bratislava Law Review*, 5(1), 91-110. <https://doi.org/10.46282/blr.2021.5.1.187> (дата звернення: 23.02.2026).
7. Vern R. Walker. *Visualizing the Dynamics around the Rule/Evidence Interface in Legal Reasoning*, In *Law, Probability and Risk* 6:5-22 (2007). URL: <https://sites.hofstra.edu/vern-walker/wp-content/uploads/sites/69/2019/12/LPRPrepubCopy.pdf> (дата звернення: 23.02.2026).
8. Walton, D. Visualization Tools, Argumentation Schemes and Expert Opinion Evidence in Law (February 10, 2011). URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1759320> (дата звернення: 23.02.2026).

Наукове видання

**ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА
(Полтава, 12 березня 2026 р.)**

Авторська редакція.

Комп'ютерна верстка – Макарець Світлана, Токуєва Наталія, Усанов Ігор

Умовн. друк. аркушів – 16. Гарнітура Times New Roman Cyr.